

Aquí **:Diputació**

[Dossier premsa](#)

PRESENTACIÓ DEL PROJECTE GLOBAL DE RECUPERACIÓ I MILLORA DEL CASTELL- MONESTIR DE SANT MIQUEL D'ESCORNALBOU I DE L'ENTORN DE LA BARONIA

Riudecanyes, 14 de juliol de 2017

Diputació Tarragona

**Generalitat
de Catalunya**

Unió Europea
Fons europeu
de desenvolupament regional

EL CASTELL MONESTIR D'ESCORNALBOU

Un monestir medieval convertit en epicentre de la Renaixença catalana.

El Castell Monestir d'Escornalbou està format per les restes de dos edificis medievals: el monestir de Sant Miquel, fundat l'any 1153, i un castell, construït damunt de les restes d'una **fortalesa romana**. Aquest conjunt va ser, durant més de sis segles, el centre de la Baronia d'Escornalbou, que reunia els pobles de **Duesaigües, Riudecanyes, Vilanova d'Escornalbou, l'Argentera, Coldejou, Pradell de la Teixeta i la Torre de Fontaubella**.

Després de la desamortització de Mendizábal (1835), el conjunt va quedar en ruïnes i va ser l'any 1911 quan el diplomàtic i egiptòleg reusenc Eduard Toda el va adquirir i, seguint la moda de l'època, va convertir aquest edifici històric en una residència burgesa.

Encara avui dia es veu com de l'antic monestir se'n conserva l'església romànica, algunes restes de la sala capitular i l'estructura del claustre que es va convertir en un mirador-jardí amb vistes privilegiades al Camp de Tarragona. Del castell, convertit en casa senyorial i escenari de trobades de les principals figures de la Renaixença catalana, en destaca la biblioteca i la rica col·lecció de gravats, ceràmica, mobles i peces de la col·lecció que Eduard Toda va reunir en els seus viatges.

L'església romànica (s. XII-XIII) és un dels elements més notables del conjunt. Les seves proporcions i elements decoratius ens transporten als llenguatges formals i constructius del gòtic. Pel que fa al claustre, situat a la banda sud de l'església, aquest era l'espai distribuïdor de la resta de dependències del monestir i, posteriorment, es va transformar en el jardí de la casa senyorial. Les restes de la sala capitular també destaquen en el conjunt. Aquesta sala era l'espai on es reunia la comunitat monàstica per tractar els afers interns del monestir. A partir de la reforma d'Eduard Toda, passà a ser una capella dedicada a la Mare de Déu del Llibre.

L'any 1941 la casa va passar a mans de Josep Maria Llopis, un comerciant de Reus que la va utilitzar com a segona residència, i el 1979 la propietat va passar a mans del Banco Urquijo, fins que la Diputació de Tarragona i la Generalitat de Catalunya la van adquirir l'any 1983. Ambdues institucions mantenen, a dia d'avui, la copropietat del castell i de la muntanya d'Escornalbou.

El Castell Monestir d'Escornalbou està considerat Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN), en categoria de monument històric, i va ser declarat monument històric artístic el 5 de maig de 1949.

Els boscos de l'entorn de la Baronia d'Escornalbou

El Castell Monestir d'Escornalbou està situat a la cota superior de la muntanya d'Escornalbou, a uns 650 m d'altitud. Aquest espai ocupa una superfície de 91,20 ha. L'any 2006, la Resolució 24/19 del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya va declarar els boscos de la Baronia d'Escornalbou d'utilitat pública.

L'entorn d'Escornalbou està recollit en el Catàleg de Paisatges del Camp de Tarragona com a Unitat de Paisatge, anomenada "Escornalbou-Puigcerver". El catàleg destaca la qualitat i singularitat del paisatge d'Escornalbou, i en recomana la seva valorització amb una sèrie d'actuacions i de proteccions en els 7 pobles de la Baronia i el seu entorn.

Aquest espai disposa d'un mirador que permet gaudir d'una de les millors vistes del Camp de Tarragona. També en destaca el Passeig o Camí dels Frares que dona el tomb a 360 graus de la muntanya i que és el més visitat de la Baronia d'Escornalbou.

Eduard Toda: breu biografia

Eduard Toda i Güell (1855-1941) va ser un il·lustre reusenc, escriptor, egiptòleg, historiador, cònsol i gran defensor del patrimoni cultural, històric i artístic. De jove va relacionar-se amb l'arquitecte Antoni Gaudí. Ben aviat va iniciar una carrera consular que li va permetre viatjar arreu del món, París, Londres o Hamburg, i conèixer la Xina i Egipte.

La seva curiositat i interès van propiciar un interès per l'arqueologia egípcia i per la cultura xinesa. Autor d'un gran nombre de llibres i articles sobre història, literatura, bibliografia, etnografia i arqueologia. Es va retirar força jove i va tornar a casa on es va establir a l'antic monestir d'Escornalbou (que anys abans havia adquirit i reconstruït com un castell) on va aplegar una important biblioteca i nombroses obres d'art. L'any 1930 també va ser nomenat president del Patronat del Monestir de Poblet per impulsar-ne la reforma i restauració, i on va morir el 26 d'abril de 1941. L'Any 2016 es va commemorar l'Any Toda, amb motiu dels 75è aniversari de la seva mort.

PROJECTE GLOBAL DE RECUPERACIÓ I MILLORA DEL CASTELL I DE L'ENTORN D'ESCORNALBOU

La recuperació i millora d'aquest espai, copropietat de la Diputació de Tarragona i de la Generalitat de Catalunya, es configura com un gran projecte que pretén convertir el Castell Monestir d'Escornalbou i l'entorn de la Baronia en un espai turístic de referència al Camp de Tarragona. Els treballs es realitzaran en 3 fases, que es detallen tot seguit. L'objectiu de totes aquestes actuacions és situar el Castell Monestir d'Escornalbou entre els grans Conjunts Monumentals de Catalunya.

Fase 1: l'entorn de la Baronia

En la primera fase d'aquest projecte es millorarà l'entorn de la Baronia d'Escornalbou amb els següents accions:

a) Recuperació i millora dels camins i senders que relliguen les 7 poblacions amb el Castell Monestir d'Escornalbou.

Aquesta acció té com a objectiu augmentar l'interès dels usuaris de turisme rural actiu basat en activitats esportives, a més de fomentar el turisme de natura i el cultural i patrimonial a l'entorn de la Baronia. De fet, les 7 poblacions de la Baronia (Duesaigües, Riudecanyes, Vilanova d'Escornalbou, l'Argentera, Colldejou, Pradell de la Teixeta i la Torre de Fontaubella) ja promouen algunes d'aquestes activitats en l'actualitat. L'any 2012 es van començar a senyalitzar alguns camins però, però amb aquest projecte global, s'ordenarà i adequarà el conjunt de la xarxa de senders per consolidar-la.

Actuacions globals primera fase

- Neteja de senders i millora dels punts crítics dels camins (escales amb travesses o amb pedra, instal·lació de passarel·les i tanques, reforçament dels marges laterals, entre d'altres accions).
- Neteja vegetal de la franja lateral dels senders i millora per a la prevenció d'incendis.
- Actuacions estratègiques de millora per a la prevenció d'incendis.
- Recuperació i interpretació d'elements etnològics dels senders com carboneres, fonts, cledes o tancats.
- Instal·lació de faristols, panells informatius, petits tòtems amb plaques identificatives i d'altres elements per senyalitzar i interpretar els camins i senders.
- Recuperació d'elements dels camins ramaders.
- Creació de llocs de descans per als turistes, millora de les fonts dels camins i interpretació dels elements patrimonials.
- Ordenació i regulació dels camins (permetent o prohibint el pas de bicicletes i d'altres vehicles).
- Incorporació d'elements de seguretat als senders i camins, senyalització dels punts clau, interpretació dels elements naturals i culturals als camins.

b) Restauració del patrimoni arquitectònic a l'entorn del Castell: mur de contenció del passeig dels Frares i Font del Sarraí.

Restauració i consolidació d'elements d'interès del patrimoni arquitectònic situats en l'entorn del castell:

- Restauració i consolidació del mur del Passeig o Camí dels Frares, que dona el tomb als 360 graus de la muntanya del Castell, i que és el més visitat de la Baronia.
- Restauració de la Font del Sarraí, situada a la part obaga del castell. També és un dels indrets més visitats de la zona.

c) Abastament d'aigua potable al Castell Monestir d'Escornalbou i al seu entorn. Depuradora d'Aigües Residuals.

En l'actualitat, l'abastament d'aigua al Castell Monestir d'Escornalbou es fa a través de camions cisterna. Es projecta una impulsió d'aigua procedent del pou de l'Argentera, amb un desnivell d'impulsió de més de 300 m. Es tracta d'una inversió imprescindible per al conjunt del projecte turístic de la Baronia d'Escornalbou.

Per dur a terme aquest projecte cal construir una canonada des del pou municipal de l'Argentera, instal·lar un equip de bombeig i els mecanismes per fer la cloració en la part superior d'arribada d'aigua, a més de millorar els dipòsits existents. A més, s'ubicarà una bassa homologada de bombers per a la prevenció d'incendis, es farà la connexió amb els serveis WC situats a la part exterior del castell i es realitzarà la connexió amb els altres elements d'aigua de l'entorn.

Per tal de depurar l'aigua procedent dels serveis WC, es dotarà l'espai amb una depuradora.

Amb aquesta acció es pretén dotar dels elements infraestructurals necessaris per tal que la visita turística i l'efecte de la pressió dels turistes esdevingui sostenible i respectuosa amb el medi.

d) Ordenació de l'entorn natural i patrimonial

Amb aquestes actuacions es recuperaran els recursos naturals i es posaran en valor els elements etnològics i patrimonials que s'hi han trobat sota l'espadat del castell:

- Restauració de les construccions i reconstrucció de les teulades dels coberts, corralines, corrals i casa existents, per afavorir la interpretació de la vida monàstica i secular.
- Adequació i recuperació de l'entorn natural situat a l'espai exterior de les muralles i les balmes sota la roca per tal que es puguin visitar. Aquesta adequació consta de:
  - Recuperació de basses, aljubs i del sistema de recollida d'aigües pluvials del castell. S'hi inclou la reparació dels baixants del castell.
  - Millores en l'entorn dels Horts dels Frares (consolidació de l'espai). Elements de senyalització i protecció. Elements interpretatius.
- Millora de l'accessibilitat, seguretat, passarel·la de fusta i tanques de protecció.
- Millora de l'aparcament existent.

e) Interpretació.

Recerca i interpretació dels elements naturals, patrimonials, arqueològics i etnològics per tal de construir un relat i senyalitzar l'entorn que es vol posar en valor. Es contemplaran els següents àmbits:

- Interpretació a la part obaga de l'important bosc d'alzines sureres i altres variants d'alzines. Creació de petites placetes col·locades estratègicament, afavorint la neteja de l'entorn, la disposició de bancs de pedra i la senyalització interpretativa.
- Interpretació de la fauna i la flora de cada una de les vessants obaga i solana de la muntanya. Senyalització dels elements i explicació, atenent als

continguts científics explicatius del paisatge i de l'orografia i geografia de la zona, especialment en els miradors.

- Interpretació de la geologia: pedra solana utilitzada per esmolar i escornar els bous, forma de les roques granítiques i formació de balmes i de coves, etc., pedra vermella del Bundstanstein amb l'erosió característica.
- Interpretació etnològica, arqueològica i patrimonial de senders, carboneres, fonts cledes, tancats, elements naturals, ecològics i de gestió forestal, entre d'altres.

f) Accions d'educació ambiental i jornades de sensibilització. Pla de comunicació.

Integrat per les següents accions:

- Accions d'educació ambiental a les escoles i altres col·lectius, a tres nivells: escoles, tercera edat i a d'altres col·lectius, a tres nivells: escoles, tercera edat, i turistes o visitants.
- Accions de difusió i jornades orientades a la sensibilització en col·lectius específics (veïns, sectors econòmics, món turístic i esportiu).
- Un Pla de comunicació que s'adreçarà de forma genèrica a tots els municipis del territori amb diverses actuacions orientades a la sensibilització i formació als agents locals, educació ambiental, difusió a la població, etc.

INVERSIÓ GLOBAL PRIMERA FASE: 1.704.919,73 euros

Quantitat aportada pel Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER): 613.908.48 euros

TERMINI EXECUCIÓ: 2017-2020

Fase 2: obres de conservació dels immobles

Aquesta segona fase del projecte contempla la realització de restauracions i obres de conservació dels immobles que conformen el conjunt del Castell Monestir d'Escornalbou. Actuacions previstes:

- Creació de l'espai d'acollida als visitants i àrea de repòs
- Estabilització estructural de la planta noble (obra)
- Restauració de l'església del Castell Monestir d'Escornalbou
- Restauració de les golfes, teulada i fusteria de les antigues dependències de la família d'Eduard Toda
- Restauració de la torre del Castell Monestir d'Escornalbou

INVERSIÓ SEGONA FASE: 1.042.903 euros

TERMINI EXECUCIÓ: 2017-2021

Fase 3: Dinamització dels usos del conjunt del Castell-Monestir d'Escornalbou

Es treballa en un projecte de dinamització del Castell Monestir d'Escornalbou, amb intervencions d'interpretació i valorització turística. L'objectiu és millorar l'experiència dels visitants i enfortir la vinculació identitària del castell amb el Camp de Tarragona a partir de les següents línies de dinamització:

- Turisme cultural: visita de circulació lliure amb tecnologia TIC per als diferents públics (familiar, per idiomes, etc.). Inclusió de la cuina dels Toda a la visita. Museització amb aplicació de noves tecnologies. Macroaudiovisual per a la visita de l'església i de la cripta.
- Turisme de natura: rutes pels senders (Camí dels Frares, Font del Sarraí, pujada de Santa Bàrbara) i visita a punts singulars (racons d'en Toda, l'ermita Balmada, Cova Josefina, la Mina), entre d'altres.
- Esports de muntanya: *trekking*, *running*, BTT i bicicleta de carretera, baixades organitzades en bicicleta, combinat de canoa i senderisme, circuit aventurer per als més petits, etc.
- Entreteniment.
- Turisme familiar: potenciació i especial cura per a fer la visita orientada als públics familiars (llegenda del sarraí i la cristiana; rutes dels horts i dels corrals, passejos per la natura i esports de muntanya, etc.)
- Esdeveniments puntuals.

INVERSIÓ TERCERA FASE: 1.300.000 euros (import aproximat)

